

Zpráva o činnosti Archivu Národního technického muzea v Praze za rok 2021

Sídlo archivu a kontakty: Kostelní 42, 170 78 Praha 7

tel. +420 220 399 196, fax. +420 220 399 200,

archiv@ntm.cz, <http://www.ntm.cz/archiv-knihovna/archiv-ntm>

Zřizovatel: Ministerstvo kultury ČR, zřizovací listina č. j. 17476/2000 z 27. 12. 2000 ve znění rozhodnutí ministryně kultury č. 3/2013 ze dne 20. 6. 2013.

Zařazení v organizační struktuře instituce: Národní technické muzeum –odbor archivních, knihovních a informačních zdrojů – oddělení Archiv Národního technického muzea

Akreditovaný specializovaný archiv podle zákona č. 499/2004 Sb., § 80, odst. 4 (akreditace potvrzena ředitelem OASS MV ČR dne 2. 12. 2008, č. j. MV-70447-4/AS-2008).

Výroční zpráva Archivu Národního technického muzea za rok 2021 byla vyhotovena na základě odst. 1 a 2 § 62 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zpráva byla rovněž vyhotovena v souladu s metodickým návodem odboru archivní správy Ministerstva vnitra (č.j. AS-366/1-2005) ze dne 24. února 2005 - metodika zpracování výročních zpráv specializovaných, bezpečnostních a soukromých archivů.

S Covidem podruhé a naposledy?

Rok 2021 začal tam, kde rok 2020 skončil. Vše stálo a padalo s opatřeními proti nemoci Covid-19.

Po personální stránce byl Archiv NTM dotčen tím způsobem, že pracovníci archivu byli rozděleni na dvě skupiny, které se střídaly způsobem týden v zaměstnání, týden na home office. Takto se pracovalo od ledna až do konce dubna. U některých pracovníků byla při souběžném zavření základních škol dotčena obecná možnost práce.

Omezen byl opět/rovněž badatelský provoz. Badatelna byla uzavřena od počátku roku (v návaznosti na její uzavření od 23. 10. 2020) až do 31. 5. 2021.

Omezena byla rovněž možnost pobytu v mimopražském depozitáři, kde by za normálních okolností probíhala část pořádacích prací.

Místo pokračování fyzických pořádacích prací, které byly na řadu týdnů nutno opět minimalizovat, aby se poté vrátily v daleko větší intenzitě, , byly stejně jako v roce 2020 řešeny úkony, které bylo možno vykonávat i v rámci home office. Jednalo se např. o pokračování převodu starých pomůcek do software ELZA, rejstříkování jednotlivých svazků tzv. Klepovy sbírky, identifikaci leteckých snímků dle rekonstruované pomůcky, či určité „předzpracování“ některých archivních souborů. V tomto pohledu přišel „jako na zavolanou“ i přechod na evidenční software ELZA II včetně kontrol prováděných migrací dat.

I. Personální obsazení archivu NTM k 31. 12. 2021

vedoucí oddělení:

PhDr. Zdeněk Vácha

pracovníci:

Bc. Helena Cedlová (1,0 úvazku) od 15. 6. 2021 (projekt DKRVO)

Mgr Filip Keller (1,0 úvazku) od 1. 6. 2021 (zástup za PhDr. Romanu Petrunčikovou po dobu mateřské dovolené)

Mgr. Kateřina Lounová (0,8 úvazku)

Mgr. Jaromír Patočka, PhD. (0,8 úvazku)

PhDr. Romana Petrunčiková (1,0 úvazku) do 31. 5. 2021 (odchod na rodičovskou/mateřskou dovolenou)

Martin Ulrich (1,0 úvazku)

II. Celkové množství uložených archiválií

V Archivu NTM je k 31. 12. 2021 evidováno celkem 606 archivních souborů v celkové metráži 2271,95 bm; nezpracovaná část (336 archivních souborů) tvoří 2003,74 bm (88,19%), zpracovaná (162 archivní soubory, dalších 108 souborů je částečně zpracováno) 268,21 bm (11,80%), z toho inventarizovaná (47 archivních souborů) 42,02 bm (1,85%, resp. 15,57% ze zpracované části). Všechny archivní soubory jsou evidovány v evidenčním statusu 1 jako „archivní soubory v přímé péči instituce, uložené v instituci“.

Evidence v programu PEvA byla vykonávána průběžně, nově byl zapsán 1 archivní soubor (NAD 912), průběžně aktualizováno bylo 297 listů NAD.

Základní evidence archivních pomůcek obsahuje 276 archivních pomůcek.

V rámci upgrade evidenčního software PEvA na PEvA II byl na úroveň Lokální správce v Institutu pro veřejnou správu Praha – Vzdělávacím středisku v Benešově ve dnech 13. 10. 2021 proškolen PhDr. Zdeněk Vácha. Ze stejného důvodu byl již během první čtvrtiny roku 2021 postupně zajištěn přístup do produkční i testovací databáze pro všechny pracovníky Archivu NTM a AA MAS NTM. Vedle toho operátoři obou databází prošli postupně kontrolou migrace dat mezi PEVA I a testovací PEVA II a následně mezi testovací a produkční databází PEVA II. Hloubkové kontroly probíhaly na základě interně domluvených testovacích scénářů, trvaly několik týdnů a výsledkem byla i řada nahlášených chyb.

III. Výběr, zpracování a využívání archiválií

III. 1. a) Výběr archiválií ve skartačním řízení

V roce 2021 byla vykonána v rámci zřizovatele dvě skartační řízení. Archiválie získané cestou skartačního řízení jsou evidovaná v programu PEvA pod vnější změnou č. 27/2021 (čj. NTM-AKIZ/7414/2021).

III. 1. b) Výběr archiválií mimo skartační řízení:

- vnější změna č. 1/2021: 810 *Sbírka plaket, medailí, mincí a drobné plastiky* – převod odúmrť (ÚZSVM);
- vnější změna č. 2/2021: 237 *Křížík František* – dar (Jana Vydrová Schmausová);
- vnější změna č. 3/2021: 845 *Sbírka železničních normálií* – dar (Ing. Danuše Marusičová);
- vnější změna č. 4/2021: 809 *Sbírka oborové dokumentace* – dar (Ing. Danuše Marusičová);
- vnější změna č. 5/2021: 862 *Sbírka archiválií k historii železniční dopravy* – dar (Ing. Danuše Marusičová);
- vnější změna č. 6/2021: 801 *Sbírka školních přednášek* – dar (Ing. Danuše Marusičová);
- vnější změna č. 7/2021: 792 *TOS Hostivař, n. p., Praha* – dar (Karel Křišťůf);
- vnější změna č. 8/2021: 816 *Vodsedálek Ivo* – dar (Olga Kaufmanová);
- vnější změna č. 9/2021: 809 *Sbírka oborové dokumentace* – koupě (Dr. Mojmir Stojan);
- vnější změna č. 10/2021: 800 *Sbírka fotografií* – koupě (Zdeněk Michal);
- vnější změna č. 11/2021: 796 *Sbírka archiválií různé provenience* – koupě (Filip Čížek);
- vnější změna č. 12/2021: 796 *Sbírka archiválií různé provenience* -dar (Jan Votruba);
- vnější změna č. 13/2021: 911 *Sedlák Jan, doc. RNDr., CSc.* – dar (Marie Sedláková);
- vnější změna č. 14/2021: 810 *Sbírka medailí, plaket a drobné plastiky* – koupě (ČNB);
- vnější změna č. 15/2021: 809 *Sbírka oborové dokumentace* – dar (Ing. Václav Šanda);
- vnější změna č. 16/2021: 800 *Sbírka fotografií* – dar (Ing. Václav Šanda);
- vnější změna č. 17/2021: 796 *Sbírka archiválií různé provenience* – dar (Kamila Hušnerová);
- vnější změna č. 18/2021: 791 *Kleplova sbírka rukopisů* – dar (Ing. Antonín Hykš);
- vnější změna č. 19/2021: 800 *Sbírka fotografií* – dar (Energie – stavební a báňská a. s., Kladno);
- vnější změna č. 20/2021: 912 *Holub Josef* – koupě (Ing. Josef Kolář);
- vnější změna č. 21/2021: 796 *Sbírka archiválií různé provenience* – dar (Kamila Hušnerová);
- vnější změna č. 22/2021: 853 *Sbírka železničních výkresů* – dar (Matěj Štěpnička);
- vnější změna č. 23/2021: 809 *Sbírka oborové dokumentace* – dar (Ing. Jana Outratová, CSc.);
- vnější změna č. 24/2021: 800 *Sbírka fotografií* – dar (Ing. Jana Outratová, CSc.);
- vnější změna č. 25/2021: 809 *Sbírka oborové dokumentace* – koupě (Miroslav Straka);
- vnější změna č. 26/2021: 796 *Sbírka archiválií různé provenience* – dar (Ing. Zbyněk Smetana).

Před dokončením zůstala řada akvizic, např. akvizice filmových materiálů od MgA. Miroslava Lešovského, akvizice automobilové firemní dokumentace od Pavla Picmause, akvizice souboru jízdenek od Ivana Beneše, akvizice železničních výkresů od Pavla Láška a akvizice železničních výkresů od bratrů Vejsadových.

III. 2. Zpracování a inventarizace archiválií

V průběhu roku 2021 byla prováděna především průběžná inventarizační práce v rámci rozsáhlejších archivních souborů:

- 237 *Křížík František, Ing.* (Cedlová, 6,9 bm průběžně zpracováno, příprava pomůcky);
- 540 *ČKD* (Patočka, inventarizace části výkresů nalezených v souboru 807 Sběrka výkresů, technické dokumentace, map a schémat);
- 550 *Hodek Gustav* (Cedlová, průběžná inventarizace);
- 697 *Sběrka průmyslových patentů* (OON, 2,42 bm, zpracováno průběžně);
- 749 *Sběrka fotografií a negativů (Sběrka LA)* (Patočka/Ulrich, rekonstrukce původní pomůcky po poškození materiálu při povodni 2002, zpětná identifikace dalších 210 snímků z 4990 položek. Identifikace probíhala zatím tam, kde se u snímku alespoň částečně dochovaly původní údaje);
- 791 *Sběrka vzpomínek a rukopisů k dějinám techniky a průmyslu (Kleplova sběrka)* (Petrunčíková/Keller, Lounová, Nádeníčková – rejstříkování svazků v rámci HO);
- 800 *Sběrka fotografií – Schenkova sběrka* (Lounová, 2,6 bm, zpracováno průběžně);
- 807 *Sběrka plánů a výkresů* (Lounová, Patočka, 1,0 bm, práce na soupisu nezpracované části, průběžně);
- 809 *Sběrka oborové dokumentace* (Vácha, 3,3 bm);
- 810 *Sběrka plaket, medailí, mincí a drobné plastiky* (Cedlová, kontrola popisu v souladu s numismatickými pravidly, dokončování rozpracované AP);
- 898 *Závody přesného strojírenství Zlín* (Vácha-Lounová 5,0 bm, zpracováváno průběžně);
- 910 *Železniční opravny a strojírny České Velenice* (Keller, očištění a základní roztřídění do obalového materiálu, zpracováváno průběžně).

V roce 2021 byla vydána nová pomůcka ke Sběrce oborové dokumentace (NAD 809, místo AP 334 nově AP 336). Pomůcka byla aktualizována o kalkulace prodejních cen v době ČSSR.

Po rekonstrukci fondů, poškozených povodní 2002, byly podle původních pomůcek (opět) vydány doplněné AP k fondům: 337 *Továrna na průmyslová topení V. A. Křídlo, slévárna a strojnická továrna, Praha* (AP 118), 353 *Ředitelství pro stavbu vodních cest Vídeň* (AP 335), 444 *Ing. Miloslav Prokop, odborný poradce pro osvětlování, Praha* (AP 160). Reinventarizace probíhala (a bude pokračovat i v roce 2022) u fondu 337 *Františka Křížíka*.

Do programu ELZA byly přepsány informace k průběžně zpracované části fondu 898 *ZPS Zlín*.

III. 2. 1. ELZA

Na základě požadavku OAS MVČR (čj. MV-10958-1/AS-2017 ze dne 23. 1. 2017) byl vypracován Harmonogram implementace software pro tvorbu archivních pomůcek dle nových Základních pravidel. Harmonogram byl vypracován na základě certifikované Metodiky implementace pořádacího software ELZA v paměťových institucích. Fáze A a B proběhly z dílčí části již v roce 2018. Fáze C provoz a další rozvoj v roce 2021 nabrala na intenzitě poté, co v ELZA začali na nových pomůčkách pracovat další tři archiváři ANTM.

V roce 2021 byl kladen důraz především na fázi D migrace dat (a její přípravu), kde se jedná o konverzi cca 269 pomůcek vyhotovených v jiném pořádacím software. V roce 2021 bylo převedeno dalších 125 pomůcek, celkem je tak již převedeno 262 pomůcek. Převod dalších 5 pomůcek byl v roce 2021 rozpracován. Převod probíhal jak manuálně, tak i částečně strojově skrze konvertor dat (navázána spolupráce se SOA Plzeň).

Elza byla v Archivu NTM instalována postupně od verze 1.4.0. do verze 2.3.2. Ve druhé polovině roku 2021 byla připravována servisní smlouva mezi NTM a LightComp v.o.s., aby byl zajištěn standardní servis (a rozvoj) programu v ANTM. Schválení servisní smlouvy je očekáváno v prvních měsících roku 2022.

III. 3. Využívání archiválií, badatelské služby

V průběhu roku 2021 badatelna archivu nadále zajišťovala badatelské služby pro dvě oddělení, Archiv NTM a Archiv architektury při Muzeu architektury a stavitelství (MAS). Stejně jako v předchozím roce i v roce 2021 byla archivní badatelna otevřena pro veřejnost dva dny v týdnu (úterý a středa, 9:00 – 17:00). Do provozu badatelny stále citelně zasahovala pandemie nemoci COVID-19. Badatelna byla zavřena od 27. 10. 2020 až do 31. 5. 2021. I během uzávěry byly nadále vyřizovány badatelské dotazy.

V rámci Archivu NTM bylo v roce 2021 zaznamenáno celkem 79 návštěv (z toho 16 návštěv pracovníků NTM) 48 badatelů (z toho 12 pracovníků NTM). Ke studiu bylo předloženo 595 manipulačních jednotek či souborů z 50 archivních souborů. Na přípravě materiálu badatelům a badatelkám se podílely všechny pracovnice a všichni pracovníci archivu. Celkem bylo zodpovězeno 106 dotazů týkajících se archivních fondů a sbírek.

V rámci MAS bylo zaznamenáno celkem 78 návštěv 62 badatelů. Ke studiu bylo předloženo 1198 manipulačních jednotek, obsahujících 20491 jednotlivin, z 80 archivních souborů. Na přípravě materiálu badatelům a badatelkám se podíleli oba pracovníci archivního pracoviště MAS. Celkem bylo zodpovězeno 122 dotazů týkajících se archivních fondů a sbírek.

IV. Stav archiválií

Z celkového počtu 606 archivních souborů, které Archiv NTM vede v základní evidenci NAD, je 256 (42,24%) archivních souborů nepoškozeno a 350 (57,76%) archivních souborů poškozeno (především: voda, tj. povodeň 2002

(203/33,72%), trhliny a přelomení (120/19,93%), křehkost a lámavost (110/18,27%) či prach (94/15,61%).

V roce 2021 byla zajištěna desinfekce cca 48,6 bm archiválií v kartonech a krabicích.

V průběhu roku 2021 byly do nových archivních obalů přebaleny archiválie v kartonech, resp. filmových krabicích v souhrnné metráži cca 20 bm.

Během roku 2021 bylo digitalizováno 7469 jednotlivin z 39 archivních souborů. Všechny digitální kopie mají statut kopií studijních. V rámci digitalizace se pokračovalo s průběžnou digitalizací materiálů ze Sbírký fotografií: jednalo se především o část negativů „2“, „4“, Eliščinu a Beerovu sbírku a vybrané soubory pozitivů a fotoalba. Zároveň se pokračovalo v digitalizaci vybraných souborů i jednotlivin ze Sbírký grafiky a dalších archivních souborů. Vedle toho proběhla externí digitalizace 68 filmových archiválií ze Sbírký fotografií (NAD 800) v délce necelých 924 minut záznamu.

Potřebná metadata pro digitalizované archiválie připravovali příslušní správci archivních souborů, administrativní úkony spojené s uhrazením poplatků za digitalizované archiválie a jejich následné předání badatelům zajišťoval pracovník badatelny Martin Ulrich. Případné publikování příslušných digitálních kopií archiválií bylo ošetřeno smluvně. V roce 2021 bylo realizováno celkem 7 smluv o užití reprodukcí archiválií (a 3 zůstaly rozpracovány), jejichž vyhotovení zajišťoval vedoucí archivu.

V. Konzervace a restaurování archiválií

V průběhu roku 2021 byla ve spolupráci s restaurátorským pracovištěm prováděna kontinuální očista negativů a diapozitivů evidovaných ve Sbírci fotografií (NAD 800). Očištění a přebalení do nekyselého obalového materiálu pokračovalo u zatím nezaevidovaných negativů, stereonegativů a negativů, z nichž bylo do konce roku dokončeno 4708 kusů. K očištění a přebalení negativů došlo rovněž u fondu Vaněček Jaroslav (NAD 591) – jednalo se o 1046 skleněných stereonegativů a diapozitivů. V ostatních případech byly konzervátorské a restaurátorské zásahy prováděny pouze u jednotlivin.

VI. Odborné aktivity Archivu NTM

VI. 1. Prezentační činnost

VI. 1. a) Podíl Archivu NTM na výstavách a expozicích NTM:

V roce 2021 se pracovníci Archivu NTM nepodíleli na přípravě žádné akce.

Archiv NTM se prezentoval na vlastních webových stránkách
<http://www.ntm.cz/archiv-knihovna/archiv-ntm>.

VI. 2. Účast na výzkumných a přednáškových akcích

VI. 2. a) Přednášky:

Vácha Zdeněk: "Mezi torpédem a motocyklem". Workshop České století motorismu III, NTM Praha, 13. 9. 2021.

VI. 2. b) Granty a výzkumné projekty:

Patočka Jaromír – Vácha Zdeněk: účast na projektu *České století motorismu*, program NAKI MK ČR DG18P02OVV051, formou OON;
Patočka Jaromír – Ulrich Martin – Vácha Zdeněk: účast na projektu DKRVO MK000023299, formou OON.

VI. 3. Bibliografie pracovníků

Patočka Jaromír: *Firma Štěpař, Hanák a spol. a motocykly Ariel v Československu, vývoj do roku 1932*. NTM, Praha 1921, ISBN 978-80-7037-354-5, 79s.

VI. 4. Práce v interních orgánech NTM

Vácha Zdeněk – Redakční rada NTM, Rada pro sbírkotvornou činnost NTM

VI. 5. Pedagogická činnost pracovníků, exkurze

V roce 2021 nebyla v ANTM realizována žádná studentská praxe, resp. žádná exkurze.

VI. 6. Členství ve vědeckých a kulturních institucích, organizacích apod.

Vácha Zdeněk: člen skupiny specializovaných archivů v České archivní společnosti.

VII. Ostatní činnost pracovníků archivu

V roce 2021 pokračovalo vytížení archivářů Zdeňka Váchy a Romany Petručíkové (do jejího odchodu v květnu 2021) úkoly spojenými s implementací elektronické spisové služby v NTM, včetně souvisejících modulů. Jako lokální administrátoři řešili běžné provozní otázky, průběžně zaškolovali uživatele a metodika spisové služby Tomáše Uhlíka (nástup k 1. 11. 2020, do 31. 10. 2021). Velkou komplikací bylo vypovězení servisní smlouvy ze strany dodavatele ESLL k 5. 3. 2021, náprava tohoto stavu byla řešena do konce roku 2021 a pokračovala i v prvních týdnech následujícího roku.

V rámci řešení delimitace nepotřebných knih z původní archivní knihovny byla stále řešen převod části vybraných knih do SOKA Tachov, smlouva bude podepsána v roce 2022. Vedle toho byla připravena obdobná smlouva s NA ČR, která byla završena faktickým předáním vybraných knih v lednu 2022.

PhDr. Zdeněk Vácha, vedoucí Archivu Národního technického muzea